

**ОБҐРУНТУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ
МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ**

Юхно Н. В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У статті автором визначено суть понять «компетентність» та «інформаційно-цифрова компетентність». Визначено та обґрунтовано дидактичні умови формування інформаційно-цифрової компетентності студентів медичного коледжу: актуалізація мотиваційно-ціннісної підготовки студентів медичних коледжів; організація взаємодії студентів і викладачів медичних коледжів у мережі Інтернет через створення інформаційно-цифрового навчального середовища на основі індивідуального супроводу студента; створення індивідуальних освітніх маршрутів студентів при проходженні навчальної та виробничої практик.

Ключові слова: студент, медичний коледж, дидактичні умови, формування, інформаційно-цифрова компетентність.

**ОБОСНОВАНИЕ ДИДАКТИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ
ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ЦИФРОВОЙ
КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО КОЛЛЕДЖА**

Юхно Н. В.

*Харьковский национальный педагогический университет
имени Г. С. Сковороды*

В статье автором определена суть понятий «компетентность» и «информационно-цифровая компетентность». Определены и обоснованы дидактические условия формирования информационно-цифровой компетентности студентов медицинского колледжа: актуализация мотивационно-ценностной подготовки студентов медицинских колледжей;

организация взаимодействия студентов и преподавателей медицинских колледжей в сети Интернет через создание информационно-цифровой учебной среды на основе индивидуального сопровождения студента; создание индивидуальных образовательных маршрутов студентов при прохождении учебной и производственной практик.

Ключевые слова: студент, медицинский колледж, дидактические условия, формирование, информационно-цифровая компетентность.

REASONING OF DIDACTICAL CONDITIONS OF FORMATION OF
INFORMATION AND DIGITAL COMPETENCE OF STUDENTS OF
MEDICAL COLLEGE

Iukhno N. V.

H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

In the article the author defines the essence of the concepts of «competence» and «information and digital competence». The didactic conditions for the formation of the information and digital competence of students of medical college are determined and substantiated: updating of motivational and valuable training of students of medical colleges; organization of interaction between students and teachers of medical colleges in the Internet through the creation of an information and digital learning environment based on individual student support; the creation of individual educational paths for students while undergoing training and production practices.

The main areas by which the process of forming the professional interest of students of medical colleges should be: activating cognitive and creative activity of students, namely: familiarization with the peculiarities of the profession of a nurse during the process of lectures, discussions; practical orientation – use in the classes of the medical role-playing game, solving the situational tasks of medical direction, conducting professional discussion; direct contact with patients of clinical departments on the bases of treatment-and-prophylactic establishments, as well as the use of ICT for the processing and analysis of medical and biological information.

Growth and implementation of ICT in the field of medical institutions creates difficulties for their future medical personnel, as these technologies are "absent" on educational facilities of educational institutions. The structure of curricula, production and pre-diploma practices does not involve the full seizure of medical information systems located on the territory of medical institutions. The article finds that the process of individual support involves an active position of the student in obtaining the necessary amount of knowledge, skills, as well as ways of acquiring the experience of independent cognitive activity.

The individual educational route is determined by scientists as a purposefully designed differentiated educational program that provides the student with the position of the subject of choice, development and implementation of the educational program in the course of teaching teachers to support their self-determination and self-realization.

Key words: student, medical college, didactic conditions, formation, information and digital competence.

Постановка проблеми. Реформування, які нині відбуваються в медицині свідчать про те, що медична діяльність передбачає управління рухом медичної інформації (автоматизовані робочі місця медичних працівників, лабораторні та аптечні інформаційні системи, системи архівування та передачі діагностичних даних тощо). Завдання викладача, який навчає студентів медичних коледжів, – не лише дати студентам знання відповідно до стандартів освіти, але й сформувати у них професійні компетентності та життєво важливі вміння пошуку, збирання та опрацювання необхідних медичних даних, уміння ефективно взаємодіяти з колегами в екстрених ситуаціях, працювати у команді, брати на себе відповідальність, подавати результати своєї роботи, самостійно опановувати нові технології та засоби. Тому актуальності набуває проблема формування інформаційно-цифрової компетентності студентів медичного коледжу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В. Биков, Ю. Горошко, М. Жалдак, Т. Капустіна, В. Ключко, Т. Крамаренко, Т. Крилова, Н. Морзе,

С. Раков, Ю. Рамський, С. Семеріков, О. Співаковський та інші вчені одним із ефективних шляхів вирішення проблеми підготовки майбутніх фахівців вбачають у впровадженні в процес навчання інформаційно-комунікативних технологій, зокрема – технологій та засобів мобільного навчання. Проте проблема формування інформаційно-цифрової компетентності студентів медичного коледжу предметом окремого дослідження не була.

У зв'язку з цим **метою статті** є визначення та обґрунтування дидактичних умов формування інформаційно-цифрової компетентності студентів медичного коледжу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовка студентів медичних коледжів до професійної діяльності відповідно з Державними стандартами має здійснюватися шляхом формування ними *професійної компетентності*, під якою розуміється сукупність знань, умінь, навичок, а також досвіду, що разом дає змогу ефективно провадити діяльність або виконувати певні функції, забезпечуючи розв'язання проблем і досягнення певних значних результатів у майбутній професійній діяльності.

У процесі дослідження з'ясовано, що *інформаційно-цифрова компетентність* – це цілеспрямоване використання ІКТ для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією у віртуальному просторі, формування інформаційної й медіа-грамотності, навичок безпеки в Інтернеті та кібербезпеці, розуміння етики роботи з інформацією у процесі підготовки студентів медичного коледжу.

На основі аналізу наукових джерел та нормативних документів з'ясовано, що цифрова компетентність студентів медичних коледжів, охоплює такі компетенції як мережева (network) компетенція, інтернетівська компетенція (internet-competency), гіпер-компетенція (hyper-competency), мультимедійна компетенція тощо [4].

Ураховуючи їх значну загальну чисельність і спираючись на практичну доцільність, на основі теоретичного узагальнення наведених аспектів визначаємо, що формування інформаційно-цифрової компетентності студентів

медичного коледжу найсуттєвіше залежить від таких *дидактичних умов*: актуалізація мотиваційно-ціннісної підготовки студентів медичних коледжів; організація взаємодії студентів і викладачів медичних коледжів у мережі Інтернет через створення інформаційно-цифрового навчального середовища на основі індивідуального супроводу студента; створення індивідуальних освітніх маршрутів студентів при проходженні навчальної та виробничої практик.

Розглянемо суть кожної з умов та визначимо їх роль у процесі формування інформаційно-цифрової компетентності студентів медичного коледжу.

Отже, перша дидактична умова – *актуалізація мотиваційно-ціннісної складової підготовки студентів медичних коледжів*.

Одним із головних напрямів вищої освіти сьогодення є професійна спрямованість майбутнього фахівця, яка відображує систему навчальної та професійної мотивації, інтерес до майбутньої професійної діяльності, професійно значущих якостей, ціннісних орієнтацій. Теоретична і практична цінність знань і умінь, їх значущість для розвитку особистості, цінність для майбутньої професійної діяльності, потреба оволодіння для цього методами пізнавальної діяльності є основними мотивами пізнавальної діяльності [1; 2; 5].

Пізнавальна діяльність майбутнього фахівця є основою мотиваційно-ціннісної сфери особистості. Потреба, що перетворюється у мотив, сприяє формуванню різних рівнів мотивації професійного становлення особистості, а одним із найважливіших елементів мотиваційної системи є інтерес.

Науковці виокремлюють три напрями розвитку інтересу: інтелектуальний – інтерес пов'язаний із пізнанням навколишньої дійсності, тобто з інтелектуальною діяльністю людини; емоційний – інтерес у людини викликає те, що особливо привертає увагу і зумовлює позитивні емоції; третій напрям трактує інтерес із позиції вольової активності особистості, згідно з яким інтерес є стимулом активності і виявляється у прагненні людини до предмета, що її цікавить [2; 5].

На певному етапі інтерес викликає потребу оволодіння відсутніми знаннями, тобто виникає пізнавальний інтерес. Як визначає Н. Лобач, для

оволодіння відсутніми знаннями «головне – сформувані потребу постійного звернення до якісних джерел інформації; здатність відбору і критичного мислення; забезпечити можливість ознайомлення з альтернативними позиціями, ідеями, тлумаченнями фактів» [3, с. 63-75].

Отже, професійний інтерес формується на основі пізнавального усвідомлення, недостатності знань, спонукає студента до пошуку, аналізу нової професійно значущої інформації, тобто пізнавальний інтерес виникає як усвідомлена необхідність формування інформаційно-цифрової компетентності студентів медичного коледжу.

Друге педагогічна умова – *організація взаємодії студентів і викладачів медичних коледжів у мережі Інтернет через створення інформаційно-цифрового навчального середовища на основі індивідуального супроводу студента.*

Дослідження етимології суті поняття «супровід» дало підстави розглядати його як спільні дії (система, процес, вид діяльності) людей по відношенню один до одного в їх соціальному оточенні, що здійснюються.

На рівні загального розуміння, супровід людини є соціальною взаємодією з оточуючими людьми, функціями впливів яких є розвиток цієї людини на життєвому шляху, в різноманітних особистих і соціальних ситуаціях. Такий супровід може має різний характер. Дане визначення підтверджується тим, що в практичній діяльності та науковій літературі зустрічаються такі поняття як «медичний супровід», «психологічний супровід», «науковий супровід» тощо.

Одним з таких видів супроводу є педагогічний супровід, який, по-перше, містить риси соціального взаємодії, по-друге, має свою специфіку. Дана специфіка полягає в педагогічному характері супроводу, метою якого є цілеспрямований розвиток особистості, яка супроводжується, та здійснюється за допомогою спеціальних педагогічних систем (освіти, виховання, навчання, підготовки) в їх інституціональному (структурному) оформленні.

Виокремимо основні положення концепції супроводу студентів: комплексність підходу до вирішення проблем, поставлених перед студентами

(індивідуальні маршрути, взаємодія студента і викладача в мережі інтернет); необхідність супроводжувати, а не направляти розвиток студента, закріплюючи його здатність приймати рішення самостійно; вдосконалення інформаційного супроводу шляхом вирішення проблеми.

Сучасна ситуація професійної діяльності медичного працівника визначається як сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на логіку здійснення діяльності та її результатів. До внутрішніх змін слід віднести технології догляду за пацієнтом (моніторинг стану здоров'я, заповнення медичної документації тощо), особистісний і професійний розвиток працівника, до зовнішніх – характеристики політичного, економічного, соціального, екологічного середовища. На застосування стандартизованих моделей діяльності накладаються певні обмеження, що дозволяють не в повній мірі якісно підготувати студентів в сучасний час.

Отже, зростання і впровадження ІКТ у сферу лікувальних установ створює труднощі оволодіння ними майбутніми медичними працівниками, оскільки дані технології «відсутні» на освітніх майданчиках навчальних закладів. Структура навчальних планів, виробничих і переддипломної практик не передбачає повного оволодіння медичними інформаційними системами, які знаходяться на території лікувальних установ. Тому метод супроводу виступає необхідною складовою підтримки всіх інноваційних процесів, оскільки він виник як метод допомоги та дозволу поставлених перед працівником завдань.

У процесі дослідження встановлено, що процес індивідуального супроводу передбачає активну позицію студента з отримання необхідного обсягу знань, умінь, а також способів набуття досвіду самостійної пізнавальної діяльності.

Наступна педагогічна умова – *створення індивідуальних освітніх маршрутів студентів при проходженні навчальної та виробничої практик.*

Професійна підготовка, побудована з використанням індивідуальних освітніх маршрутів, по-перше, дозволяє реалізувати особистісний підхід в освіті студентів, який максимально враховує їхні інтелектуальні здібності, по-

друге, визначає особисту траєкторію розвитку освіти у процесі навчальних та виробничих практик. У даному випадку особистісний освітній процес реалізується як індивідуальний освітній маршрут при використанні функціональних можливостей педагогічної підтримки.

Структура індивідуального маршруту містить компоненти: цільовий (постановка цілей отримання освіти, ґрунтуючись на державних стандартах, мотивах та потребах студентів медичних коледжів); змістовний (структура і відбір змісту, систематизація та угруповання, встановлення міжпредметних зв'язків); діагностичний (визначення системи діагностики супроводу); організаційно-педагогічний (умови і шляхи досягнення мети).

Отже, при побудові освітнього маршруту студентів медичних коледжів у процесі проходження навчальних та виробничих практик слід використовувати такий алгоритм: діагностика рівня розвитку і ступеня вираженості особистісних якостей студентів-медиків. На даному етапі виявлялися основні потреби і мотиви студентів, готовності студентів медичних коледжів до мобільного навчання, початковий рівень знань і умінь студентів; кожен студент вибудовує свій індивідуальний освітній образ теми, визначає індивідуальні цілі; формулює ставлення до зазначених проблем; прогнозує свою успішність тощо; демонстрація особистих результатів і досягнень упродовж проходження навчальних та виробничих практик. На даному етапі кожен студент або група студентів надають свої результати навчання, проводиться колективне їх обговорення. Організовується робота по виявленню недоліків, проблем, з якими зіткнулися студенти.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, проведений аналіз наукової літератури надав підстави для визначення суті поняття «професійна компетентність», як сукупність знань, умінь, навичок, а також досвіду, що разом дає змогу ефективно провадити діяльність або виконувати певні функції, забезпечуючи розв'язання проблем і досягнення певних значних результатів у майбутній професійній діяльності. У процесі дослідження з'ясовано, що інформаційно-цифрова компетентність – це цілеспрямоване використання ІКТ для створення,

пошуку, обробки, обміну інформацією у віртуальному просторі, формування інформаційної й медіа-грамотності, навичок безпеки в Інтернеті та кібербезпеці, розуміння етики роботи з інформацією у процесі підготовки студентів медичного коледжу.

Автором визначено та обґрунтовано дидактичні умови формування інформаційно-цифрової компетентності студентів медичного коледжу: актуалізація мотиваційно-ціннісної підготовки студентів медичних коледжів; організація взаємодії студентів і викладачів медичних коледжів у мережі Інтернет через створення інформаційно-цифрового навчального середовища на основі індивідуального супроводу студента; створення індивідуальних освітніх маршрутів студентів при проходженні навчальної та виробничої практик.

Перспективами подальших наукових пошуків вбачаємо в реалізації дидактичних умов формування інформаційно-цифрової компетентності студентів медичного коледжу.

Список використаних джерел:

1. Волосовець О. П. Питання якості освіти у контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій медичній школі. *Медична освіта*. К., 2005. №2. С. 12-16.

2. Жерновникова О.А. Дидактичні умови стимулювання самостійної навчальної діяльності студентів медичних коледжів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Х., 2009. 219 с.

3. Лобач Н.В. Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх лікарів в освітньому середовищі вищого медичного навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Полтава, 2016. 234 с.

4. Романовський О., Гриньова В., Жерновникова О., Штефан Л., Фазан В.. Формування цифрової компетентності майбутніх учителів математики: констатувальний етап. Інформаційні технології і засоби навчання, 2018, Том 65, №3. С. 184-200. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2412>.

5. Шарлович З. П. Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2015. 255 с.